

J. A. Quesada Coves

Negrín no cremava esglésies

Premi de Narrativa
Antoni Bru Ciutat d'Elx

20 de febrer de 1936

La basílica de Santa Maria estava en flames. Tenia la porta Major oberta de bat a bat. Davall de l'orgue, una gran foguera cremava un crist, escultures, bancs i cadires de fusta. A les capelles laterals, havien botat foc a alguns sants. Es podien veure bidons de gasolina escampats per terra. Darrere de l'altar major, el retaule barroc era devorat per l'incendi; les flamerades llepaven les bigues de fusta, ballaven i s'enlairaven sinuoses cap al sostre. Reien, estaven contents. El fum gris començava a pintar de negre les parets. Ascendia i, a través de les vidrieres trencades, aconseguia obrir-se pas i fondre's amb el cel ennuvolat.

El temple sentia la calor a les entranyes. Però què vos he fet jo?
Caos, crits i lladrucs.

Pels voltants, una multitud corria descontrolada: homes, dones, xiquets, xiquetes i alguns ancians i ancianes. En canvi, les monges i els capellans estaven amagats des de feia hores. Fins i tot algunes persones havien fugit a defora. Els gossos lladraven neguitosos per culpa de l'olor de cremat. La marabunta movent-se causava que els carrers de terra alçaren una polseguera de dos pams. Tot i que el grup d'uns quaranta subjectes que havia incendiat l'església s'havia dispersat, encara en quedava algun camuflat entre la gentada. El borum que se sentia cada vegada era més gran. Cridaven, ploraven o s'alegraven. Uns corrien espantats. Altres arribaven encuriosits. Alguns es divertien amb l'espectacle, aquells que li havien pegat foc. La majoria estava en estat de xoc. Això no pot estar passant! Una minoria s'organitzava amb l'objectiu d'apagar l'incendi.

—Aigua! Per favor! Porteu poals d'aigua! —cridava una dona tremolant.

—Avisau els bombers! —deia una altra que caminava cagant tomates cap a l'ajuntament—. Digueu-li a l'alcalde que envie un telegrama avisant-los.

—I com han entrat a la basílica? —demanà una anciana amb un mocador al cap des de la part exterior de l'entrada principal.

—Diuen que han forçat la porta *xiquica* de la sagristia —contestà una dona al costat—. Supose que han trobat unes claus amagades amb les quals obrir esta porta perquè pareix que no està forçada.

—Hem de salvar la marededeu! —una jove nerviosa i amb llàgrimes de fel als ulls.

—Deixeu que es creme amb tots els sants fills de puta que hi ha dintre! —exclamà a tota veu un home panxut que estava a prop—. Tenint en compte les persones que ha cremat l'Església al llarg de la història, no crec que passe res perquè ara fem el mateix amb les parròquies.

—Fotre, fer com fan no és pecat! —animà un home amb gorra que tenia les botes negres plenes de pols i esguitades de gasolina—. L'Església és la culpable de les nostres penúries. Llanceu més llenya al foc, a vore si aconseguim cremar tota la basílica!

En escoltar el comentari, l'edifici llançà més fum per les orelles. Podia sentir en alguns dels presents rancor, odi i set de venjança. Sou uns desagraïts! Però no només remugà la basílica. La jove nerviosa de la porta principal maleí entre dents aquells botafocs. A pesar que els comentaris li tocaren la tafarra, no ho verbalitzà en veu alta. No era moment de més enfrontaments. Ja n'havien tingut prou, de baralles, durant la jornada.

Aquella vesprada freda de febrer l'olor de fum impregnava cada racó de la vila. I és que no era l'única construcció a la qual havien botat foc en les últimes hores. A poqueta nit havien començat a cremar algunes edificacions religioses. Un grapat de columnes de fum es dibuixava al cel. Les cendres revolaven pels carrers fins a

descansar a la teulada de les cases. L'ambient era caòtic: brams, presses, espentes, comptes pendants, insults, mirades desconfiades, represàlies... La bogeria s'havia apoderat de moltes persones que havien decidit fer justícia pel seu compte. Algunes ja estaven a casa penedint-se d'allò que havien fet. Amb tot, encara d'altres tenien més ganes de brega.

A l'entrada de la basílica, el grup de curiosos augmentava: moltes gorres obreres, alguna boina, mocadors al cap, però cap barret. Quatre gossos caminaven entre les cames dels espectadors. Uns xiquets espentaven la gent per a fer-se espai i poder veure l'incendi. Una mare aconseguí arribar on estava son fill, l'agafà del braç i, després de donar-li un batecul, se l'emportà de l'orella. Este no és lloc per a manyacos! Una anciana que resava amb les palmes de les mans juntes alçà la vista, mirà el cel ennuvolat i pensà que podria ploure. Li demanà ajuda a la Verge de l'Assumpció, però aquell dia no caigué ni una gota en tota la contornada.

La calor de les flames els acaronava les galtes. La gelor de la nit era menor en aquell punt del carrer. Els colors del foc es dibuixaven a les pupil·les dels presents. Alguns tenien la mirada vidriosa. Altres ploraven desconsolats. Una minoria somreia joiosa per l'espectacle que estava presenciant. Per fi es fa justícia!

El foc havia pujat a través d'una de les portes laterals i estava engolint-se l'orgue. L'instrument s'havia convertit en una foguera colossal que penjava de la paret. Molt a prop, un dels pulpits era una bola de foc vomitant fum negre. En canvi, l'altre púlpit, més allunyat, es mantenia impassible a les flames.

—Mireu, s'està prenent la imatge de la patrona! —digué una dona amb els ulls enaiguats.

—Deixeu-la que es creme, que només és un tros de fusta —hi ficà cullerada un ancià amb boina més fresc que una cama-roja.

El foc començà a menjar-se la marededeu. Brams, plors i gemecs. Molts ulls escopien incredulitat i ràbia. Algunes de les bigues de fusta del retaule, de color negre i taronja, caigueren

sobre la zona del tabernacle. L'anciana que resava mirant el cel es desmaià. Aleshores, començaren a arribar els primers poals d'aigua. Dels bombers encara no hi havia notícies. La gent entrava a la carrera per la nau central, es protegia el rostre amb un braç i, en aplegar a uns metres de l'altar major, llançava l'aigua que, amb penes i treballs, acariciava les flames. Exhaustos, tossint i desolats, tornaven fora buscant aire fresc i fugint del fum.

Impotència.

El grup d'unes cinquanta persones que observava l'escena als peus exteriors de l'església s'obria de tant en tant per a deixar entrar a la gent amb els poals. Tres homes aprofitaren la situació per a endur-se a l'anciana desmaiada. L'única persona que no es mogué en cap moment fou una jove de mirada preocupada que feia uns minuts que descansava damunt d'un bidó buit de gasolina. No debades, estava patint amb aquell espectacle.

Febrer de 2008

Araceli camina entre un mar de llibres. Darrere, a un metre, l'acompanya Júlia olorant contenta cada pam que xafa. A la gossa també li agrada l'aroma de llibreria. Fa un moment que Araceli ha perdut la noció del temps. Amb el cap inclinat, llig el llom dels llibres. De tant en tant, en pren un, l'obri, el fulleja i se centra en la sinopsi. Té una mania: abans de tornar-lo al seu lloc, ha d'acostar el nas a les pàgines i inhalar-ne intensament l'olor. Li encanta aturar-se davant les prestatgeries i examinar cada volum. De sobte, un títol li crida l'atenció: *Setembre*, de Maite Coves. N'ha sentit a parlar molt bé. El trau de la lleixa. L'analitza amb calma mentre serra els llavis. Amb el dit cor s'ajusta les ulleres al nas.

—La coneixies, no? —El llibreter apareix al costat.

—Sí, però encara no l'havia llegida —amb veu suau i dolça, sense desviar la mirada del llibre—. Me la recomanes?

—I tant, guanyà el Premi Enric Valor de Novel·la fa uns anys. —Paco fa l'ullet.— I ja saps prou bé el que això significa. A més, és d'aquí, treballa en un institut de la ciutat.

—Companya de professió i tot un exemple per a les que ara comencem... Me l'emporte també.

Paco es fixa en un altre títol que Araceli sosté davall de l'axil·la: *El mas del diable*, d'Isabel-Clara Simó.

—Este sí que te'l deus haver llegit, veritat? —el llibreter, assenyalant l'exemplar.

—Sí, és per a regalar. En canvi, el de Maite és per a mi. A més, n'he vist dos més que...

Araceli deixa la frase inacabada quan sent unes veus procedents del soterrani de la llibreria. Són sa germana Maria i la seua amiga Tere, que pugen per les escales. Maria té trenta anys, un cert sobre-pés i cara de pa de quilo; Tere, trenta-dos, esvelta i plena de pigues com si algú li n'haguera escampat un grapat al rostre. Júlia mou la cua en veure-les de nou. Paco les deixa soles i torna a la faena.

—Ja he trobat el que buscava —diu Maria—. I tu, Araceli, ja has carregat?

—Sí. Aquest és el regal de la mamà. En canvi, l'altre és per a mi. Feia temps que el volia llegir, encara que n'hi ha dos més que m'agradaria emportar-me.

—Xica, agafa'n algun més, que són llibres —hi intervé Tere—. Si les professores de valencià no en comprem, qui ho farà?

—Ja m'agradaria a mi...

—Què vols dir, Araceli? —Tere, amb les celles arrufades.

—De moment no puc gastar molt, estic a l'atur —respon capficada amb la cara més llarga que la d'un cavall.

—D'una cosa com un ou fas una cosa com un bou! —replica la germana amb un to altiu—. No estarà tan malament la cosa.

Silenci. Júlia alça el cap, captant la tensió entre les dones. Seu als peus d'Araceli i la mira amb atenció.

—El que no està és bé, Maria —contesta mentre s'arreplega els cabells en una cua—. Aquest curs només he treballat tres mesos i ja estem al final del segon trimestre. Fa una setmana que havia de pagar el lloguer i encara no ho he fet. Mira si està fotuda la cosa.

En acabar de fer-se la cua, Araceli ha deixat veure unes calbes a la part posterior del cap. L'alopècia areata ha tornat a aparèixer en els últims mesos. Maria les mira fixament. Merda, una altra volta! Li preocupa la malaltia que la germana pateix des de l'adolescència. Sempre es manifesta quan està estressada o deprimida. Així i tot, prefereix no parlar de l'assumpte, i menys en públic.

—Xe, no tenia ni idea! —fa Tere, sorpresa.

—I per què no demanes als papàs un xicotet préstec?

–Fotre, no vull demanar més diners als papàs! –crida Araceli, coent com un rave.

La poca clientela de la llibreria es gira cap elles amb els crits. Sentint-se observada, la vergonya enrogeix les galtes d'Araceli. Tere s'acosta, l'abraça i, després d'un instant, li fa un beset. Se separen. Amb més calma, continua:

–A més, Carlos no para de pressionar-me amb la lletra del pis que encara tenim a mitges –diu amb el cap baix i l'ànima a terra. Sospira i deixa passar uns segons sense dir ni pruna–. Sempre el mateix maldecap... Cada mes, el primer que faig quan m'ingressen la prestació és fer una transferència al compte que encara compartisc amb el fill de puta de Carlos.